

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/222
Toplantı Tarihi/Sayısı : 24.11.2023/38
Karar Numarası : 2023/871
Başvuran : F. T.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Ermenek M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın Ermenek M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yaşadığı hak ihlalleri iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesinde başvuran özetle;

a. Cezasının Ermenek M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda infaz edildiğini, bulunduğu Kurumda insanlık dışı, ayrımcı ve onur kırıcı muamele gördüğü iddialarıyla savcılığa suç duyurusunda bulunduğunu fakat iddialarını kanıtlama hakkının idare tarafından elinden alındığını,

b. Kurum Savcısı ile görüşme talebinin yerine getirilmediğini, savcılığa başvurması sebebiyle Kurumda görev yapan Başmемur M. A. ve vardiya memuru H. K. tarafından darp edildiğini ve tehdit edildiğini, C-1 odasında kalan mahkumların bu olaya şahit olduğunu, ertesi gün konuya ilişkin kendisine disiplin soruşturması açıldığını, bahsi geçen olaylara ilişkin savcılığa başvurduğunu iddia etmektedir.

3. Başvuranın iddialarına, hak ihlali iddiasına muhatap kurum olan Ermenek M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden yazılı görüş talep edilmiştir. Muhatap Ermenek M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 7/4/2022 tarihli yazılı görüşte özetle:

a. 10/2/2022 tarihli tutanak incelendiğinde; C-1 odasında kalan hükümlü Y. S.'nin Covid-19 testinin pozitif çıkması üzerine hükümlüyü odadan çıkarmak üzere C-1 odasına gidildiği sırada koğuşta kavga çıktığı haberinin alındığı, gerekli önlemlerin alınarak koğuşa girildiği, hükümlülere koğuşta pozitif vaka olduğu söylenerek havalandırma alanına çıkmaları gerektiğinin belirtildiği, elinde sigara bulunan başvuranın sigara dumanını vardiya başmемuru H. K.'nin üzerine üfleyerek kendisinin kavgaya dahil olmadığını söylediği, bu sebeple havalandırma alanına çıkmayı reddettiği, kendisine koğuşta pozitif vaka olduğu söylenerek sigara içmesinin sağlık yönünden sakıncalı olabileceği yönünde uyarıda bulunulduğu, uyarıları dikkate almaması üzerine sigarayı söndürmesi ve bahçeye çıkması yönünde tekrar uyarıldığı başvuranın agresif hareketlerine devam ettiği, sigarayı söndürmeyeceğini söyleyerek bahçeye yöneldiği, diğer hükümlülere kavganın sebebi sorulduğu sırada başvuranın odaya girerek parmağını sallamak suretiyle "benim sigaramı söndürtemezsiniz, ben daha önce de sizi şikayet ettiğim için sigaramı söndürtüyorsunuz, bu delikanlılığa sığmaz, bunun bedelini ödersiniz, odada

bulunan hükümlüler benim sözümü dinler, benim söylediklerimi yapar” diyerek tehdit ettiği, bunun üzerine başvuranın havalandırma bahçesine çıkarıldığı,

b. Koğuşta çıkan kavga sebebiyle disiplin soruşturması başlatıldığı, soruşturma neticesinde Ermenek M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından başvurana 'kurum görevlilerine tehdit ve hakarete bulunmak' eyleminden üç gün hücreye koyma cezası verildiği, başvuran tarafından Ermenek İnfaz Hakimliği ve Ermenek Ağır Ceza Mahkemelerine itiraz başvurusunda bulunulduğu ve başvuranın itirazlarının reddi yönünde karar verildiği,

c. Başvuranın Cumhuriyet Başsavcılığına başvurarak; kurum savcısına hitaben göndermiş olduğu zarfın kurum idaresi tarafından usulsüzce açılarak okunduğu ve koğuşta çıkan kavga sırasında infaz koruma memurları tarafından kendisine fiziksel şiddet uygulandığı iddialarıyla ilgili şikayetçi olduğu, başvuranın kurum görevlilerinin mektubunu açarak okuduğu iddiasına ilişkin olarak söz konusu 26/1/2022 tarihli mektubun Ceza İnfaz Kurumu Savcısı tarafından açıldığı, C-1 koğuşunda darp edildiği olayı ile ilgili olarak da olayın koğuş içinde meydana geldiği, ortak kullanım alanlarında güvenlik kamerasının bulunmadığı, koridor kısımlarında da başvuranın darp edildiğine dair kamera kaydının bulunmadığının tespit edildiği, olay sonrasında Ermenek 2 No.lu Aile Sağlığı Merkezi tarafından hazırlanan 10/2/2022 tarihli sağlık raporunda herhangi bir darp cebir izine rastlanılmadığının belirtildiği, görgü tanıklarının başvuranın darp edildiğini doğrulamadıkları, iddiaya konu darp eylemi ile ilgili her türlü şüpheden uzak, objektif, somut kamu davası açmaya yeter başkaca bir delil elde edilemediği gerekçeleriyle başvuru hakkında kovuşturmayla yer olmadığına dair karar verildiği belirtilmiştir.

4. Başvurandan muhatap kurum olan Ermenek M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün cevabına ilişkin olarak yazılı görüşü sorulmuş başvuran yazılı görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun *“Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”* ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır. Yine 6701 sayılı Kanun'un “Başvurular” başlıklı 17'nci maddesi ile 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar” başlıklı 40'inci maddesinde *“(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz. (...)”* hükmü yer almaktadır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar” başlıklı 40'inci maddesi *“(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.”* hükmünü haizdir.

8. Mezkûr Yönetmelik'in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası *“(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; (...) ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış*

uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği, (...) yönlerinden incelenir." hükmünü haizdir.

9. Mezkur Yönetmelik'in "Karar Türleri" başlıklı 65'nci maddesine göre; "(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi "(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir." hükmünü haizdir.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın, iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, Bouyid/Belçika, B. No: 23380/09, 28.09.2015, para. 86). Ayrıca, 3'üncü maddenin yakalama gibi bazı koşullarda güç kullanımını yasaklamadığını ancak yalnızca zaruri olması ve aşırı olmaması kaydıyla böyle bir güç kullanılabileceğini belirtmiştir (AİHM, Vasilev/Bulgaristan, B. No:48130/99, 12.04.2007, para. 63).

13. Cezaevi personeli bazen şiddete başvuran mahkûmları kontrol altına almak için güç kullanmak ve istisnai durumlarda fiziksel olarak kısıtlayıcı gereçler kullanmak durumunda kalabilir. Bunlar, mahkûmların kötü muamele görme olasılığı açısından yüksek riskli durumlardır ve bu yüzden özel önlemler alınmasını gerektirir. Üzerinde herhangi bir biçimde güç kullanılan mahkûmlar, hemen muayene edilme ve gerekirse bir tıp doktoru tarafından tedavi edilme hakkına sahip olmalıdır. Söz konusu muayene tıp uzmanı dışındaki personelin duyamayacağı ve tercihen göremeyeceği bir biçimde yapılmalı ve yapılan muayenenin sonuçları (mahkûmun konuyla ilgili ifadesi ve doktorun bulguları dâhil) resmi olarak kaydedilmeli ve mahkûma isterse verilmelidir (Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi Standartları, p. 53)

14. Anayasa'nın 17'nci maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmış; üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, para. 80).

15. Her türlü muamele, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi anlamında kötü muamele kapsamına girmemektedir. AİHM ve AYM, muamelenin 3'üncü madde kapsamına girebilmesi için belirli bir asgari şiddet düzeyine ulaşması gerektiğini belirtmektedir. Asgari şiddet düzeyinin her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Belirli bir durumda failin veya mağdurun durumu dikkate alınarak asgari eşiğe ulaşmadığı tespit edilebilecek bir muamele benzer bir durumda yine aynı açılardan değerlendirilmesi neticesinde somut olayın koşullarında asgari eşiği geçtiği yönde değerlendirilebilir.

16. Somut başvuruda başvuran, kendisine infaz koruma memurları tarafından insanlık dışı, ayrımcı ve onur kırıcı muamelede bulunduğunu, fiziksel şiddet uygulandığını ve hakaret edildiğini, iddialarını kanıtlaya hakkının Kurum İdaresi tarafından elinden alındığını, Kurum Savcısı ile görüşme talebinin yerine getirilmediğini iddia etmektedir. Muhatap Kurum, bu iddialara karşılık olarak; başvuranın savcılığa başvurusun önünde herhangi bir engel bulunmadığını, başvurana fiziksel şiddet uygulanmadığını, başvuruya konu olaydan sonra hazırlanan 10/2/2022 tarihli Sağlık Raporuna göre başvuranda herhangi bir darp cebir izine rastlanılmadığını, ayrıca başvuranın İnfaz Hakimliği ile Ağır Ceza Mahkemesine yaptığı itiraz başvurularının reddedildiğini ve başvuranın iddialarının gerçeği yansıtmadığını ifade etmektedir.

17. Başvuran her ne kadar kendisine infaz koruma memurları tarafından şiddet uygulandığını iddia etse de olay gününe ait tutanak dahil olmak üzere muhatap Kurum tarafından gönderilen belgeler ve başvurana ait darp cebir izi olmadığı yönünde hazırlanan sağlık raporu da dikkate alındığında başvuranın fiziksel şiddete maruz kaldığı iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmektedir. Öte yandan başvuranın iddialarıyla ilgili İnfaz Hakimliği ve Ağır Ceza Mahkemesine başvurduğu ve söz konusu yargı makamları tarafından karar verildiği anlaşılmaktadır.

18. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

24/11/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye